## 5666 ـ دعا بین اذان و اقامه

**سوال**

می‌خواهم بدانم دعایی که پیش از اذان و پیش از اقامه و پس از اذان و و پس از اقامه می‌گوییم چیست.

**خلاصه‌ی پاسخ**

ـ دعایی مخصوص برای قبل از اذان و اقامه نیست.

۲ـ دعا بین اذان و اقامه مستحب است و به آن ترغیب شده است.

۳ـ دلیلی برای مشروعیت دعا پس از اقامه نمی‌دانیم.

۴- مستحب است که در اثنای اذان همان چیزی که که مؤذن می‌گوید، گفته شود.

۵- در اثنای اقامه بعضی از علما بنابر عموم لفظ، به اعتبار آنکه اقامه هم اذان است، تکرار چیزی که مؤذن می‌گوید را مستحب دانسته‌اند. گروهی دیگر از علما به دلیل ضعف حدیث وارد دربارۀ تکرار اقامه، این را مستحب ندانسته‌اند.

**پاسخ مفصل**

الحمدلله.

جدول المحتویات


- دعای پیش از اذان و اقامه
- دعا بین اذان و اقامه
- دعای بعد از اقامه
- دعای هنگام اذان
- دعای هنگام اقامه


## دعای پیش از اذان و اقامه

تا جایی که می‌دانیم دعایی پیش از اذان وارد نشده است و اگر این وقت را برای دعا یا ذکر خاصی قرار دهد این بدعتی منکر

است، اما اگر اتفاقی باشد اشکالی ندارد.

اما پیش از اقامه و دقیقا همان وقتی که مؤذن می‌خواهد اقامه بگوید، در این باره نیز قول مخصوصی را نمی‌شناسیم، بنابراین انجام آن همراه با عدم ثبوت، دلیلی است بر اینکه این بدعتی است منکر.

## دعا بین اذان و اقامه

اما بین اذان و اقامه، برای دعا در این هنگام ترغیب شده و این دعا مستحب است.

از انس ـ رضی الله عنه ـ روایت است که رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: «دعای بین اذان و اقامه رد نمی‌شود، پس [در این هنگام] دعا کنید» به روایت ترمذی (۲۱۲) و ابوداوود (۴۳۷) و احمد (۱۲۱۷۴) و این لفظ احمد است. آلبانی در «صحیح أبی داود» (۴۸۹) آن را صحیح دانسته است.

دعایی که مستقیما پس از اذان گفته می‌شود صیغه‌های خاصی دارد. از جمله:

از جابر بن عبدالله رضی الله عنه روایت است که رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمود: «کسی که هنگام شنیدن اذان بگوید: اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ، وَالصَّلَاةِ القَائِمَةِ، آتِ مُحَمَّدًا الوَسِيلَةَ وَالفَضِيلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ شفاعت من در روز قیامت برای او حلال خواهد شد». به روایت بخاری (۵۸۹). معنی دعا: «پروردگارا، ای صاحب این دعوت کامل (اذان) و نمازی که هم اکنون برگزار می‌شود؛ به محمد وسیله (درجه‌ای است در بهشت) و فضیلت عنایت فرما و او را طبق وعده‌ات به مقام محمود (شفاعت) برسان».

## دعای بعد از اقامه

اما برای دعای بعد از اقامه دلیلی سراغ نداریم و اگر بدون داشتن دلیل، این وقت برای گفتن دعای خاصی قرار داده شود این کار بدعت است.

## دعای هنگام اذان

اما برای هنگام اذان سنت است که همان سخن مؤذن را تکرار کنی، مگر هنگام «حی علی الصلاة» و «حی علی الفلاح» که در پاسخش می‌گویی: لا حولَ ولا قُوَّةَ إلا بالله.

از عمر بن الخطاب ـ رضی الله عنه ـ روایت است که رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: «هرگاه مؤذن بگوید: اللهُ

أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ؛ و یکی از شما [در پاسخش] بگوید: اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ، سپس موذن بگوید: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، [و او نیز] بگوید: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ؛ سپس موذن بگوید: أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ، [سپس او نیز] بگوید: أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ، سپس موذن بگوید: حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ، [و او] بگوید: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ، سپس موذن بگوید: حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ، [و او نیز در پاسخش] بگوید: لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ، سپس موذن بگوید: اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ، [او هم] بگوید: اللهُ أَكْبَرُ اللهُ أَكْبَرُ، سپس موذن بگوید: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، [و او نیز] بگوید: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ [و همهٔ اینها را] از صمیم دل بگوید، وارد بهشت می‌شود» به روایت مسلم (۳۸۵).

## دعای هنگام اقامه

دعا و ذکر در اثنای اقامه: بعضی از علما بنابر عموم لفظ، به اعتبار آنکه اقامه هم اذان است، تکرار چیزی که مؤذن می‌گوید را مستحب دانسته‌اند. گروهی دیگر از علما به دلیل ضعف حدیث وارد دربارهٔ تکرار اقامه، این را مستحب ندانسته‌اند و تخریج این حدیث را خواهیم آورد. از جمله شیخ محمد بن ابراهیم در «الفتاوی» (۲/۱۳۶) و شیخ ابن عثیمین در «الشرح الممتع» (۲/۸۴).

گفتن «أقامها الله وأدامها» هنگامی که مؤذن «قد قامت الصلاة» می‌گوید اشتباه است، زیرا حدیثی که در این باره وارد شده ضعیف است.

از ابوامامه یا کسی دیگر از اصحاب پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ روایت شده که «بلال شروع به گفتن اقامه کرد، پس هنگامی که «قد قامت الصلاة» گفت، پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمود: «أقامها الله وأدامها» و در بقیهٔ الفاظ اقامه همانند حدیث عمر رضی الله عنه در اذان گفتند». به روایت ابوداوود (۵۲۸). این حدیث را حافظ ابن حجر در «التلخیص الحبیر» (۱/۲۱۱) ضعیف دانسته است.

والله اعلم.